

Munkabeszámoló

Munkálat megnevezése:	Bögözi Református Templom faragott kőelemeinek konzerválása-restaurálása
Tulajdonos:	Bögözi Református Egyházközség, Bögöz
Beruházó:	Új Ezredév Alapítvány, Budapest
Felújítást vezető tervező:	Atelier M Kft, Benczédi Sándor Műemlékvédelmi szakmérnök
Kivitelezés	
Konzerválási- restaurálási munkálatok:	Ars Antiqua Kft, Marosvásárhely, Nagy Benjámin, Szobrász-restaurátor

A bögözi Református műemléktemplom kőrestaurálási munkálatait az épület általános felújítása során végeztük el, a jóváhagyott kőrestaurálási kivitelezési szakmai terv alapján.

A faragott kőelemek konzerválásának illetve restaurálásának ütemezése szervesen kapcsolódott az építészeti munkálatok által megkívánt sorrendhez.

Ebből kifolyólag 2013-ban olyan munkálatok lettek elvégezve, amelyek kihagyhatatlanok voltak a tetőszerkezet javítás, a vakolat valamint a lábazati kiképzés szempontjából.

Az elvégzett munkálatokat a következő képpen csoportosítottuk:

- **Ereszpárkány**

Kőzet: szürkés-vöröses vulkanikus andezit

Az ereszpárkány faragott, eredeti helyükről korábban kimozdult néhány elemének újrahelyezése, cementrétegek mechanikus eltávolítása, valamint a mészrétegek szemcseszórásos tisztítása. Korábbi cementes kiegészítések eltávolítása, esztétikai kiegészítések elvégzése a funkcionalitás igénye szerint, a cement alapú fugák eltávolítása, újrafugázás gyárilag előkészített, kőrestaurálásban alkalmazott fugázóhabarccsal.

- **Támpillérek fedőkövei, kváderkövei illetve csepegtetői**

Kőzet: szürkés-vöröses vulkanikus andezit

A korábbi felújítás során a támpillérek tetejét cseréppel fedték. Ezek eltávolítása során kerültek elő a támpillérek fedőkövei, melyeken nagy hiányosságok voltak észlelhetők. Ugyanakkor megtalálható volt rajtuk különböző lerakódások, mészrétegek, repedések, kisebb hiányosságok is, ugyanúgy, mint a támpilléreken megjelenő csepegtetőkön valamint néhány faragott

kváderköven. Ezen faragott kőelemeken megtörtént a különböző szennyeződések és lerakódások kiméletes tisztítása, mészrétegek szemcseszórós tisztítása, korábbi cementes kiegészítések eltávolítása, laza fugák eltávolítása, repedések injektálása, valamint a kisebb és nagyobb hiányosságok kiegészítése restauráló habarcsból, a nagyobb hiányosságoknál rozsdamentes acél fémszerkezet beépítésével, a funkcionalitás érdekében. A biológiai szennyeződések kialakulásának megakadályozására vegyi kezelést alkalmaztunk.

- **Románkori lábazat.**

Kőzet: okkeres-szürkés homokkő

A románkori lábazati profil előrehaladott romlási állapotban volt, a profil nagymértékű hiányosságával talákoztunk, mely jelenség hatványozottabb volt az északi oldalon. Mivel a gótikus lábazati kőanyag egy laza kötésű homokkő észlelhető volt a nagymértékű porlás, repedés, lemezes, réteges leválások.

Első munkafázisként megtörtént a levált részek visszarögzítése, előszilárdítás. Majd a szilárdítás reakció ideje bezárultával a kőfelületek kiméletes mechanikus tisztítása kis spatulákkal, szikékkal lágy szőrű ecsetekkel, puha kefékkel következett, majd egy újabb szilárdítás. Ezt követte a kisebb hiányosságok kiegészítése, táskásodások feltöltése, lezárások, valamint a kövek fugázása fugázó habarccsal, illetve a biológiai szennyeződések kialakulásának megakadályozására alkalmazott vegyi kezelés.

- **Gótikus lábazati profil**

Kőzet: szürkés-vöröses vulkanikus andezit

A gótikus lábazati profilon a korábbi felújítások során nagymértékű cementes kiegészítésekkel oldották meg a hiányosságok pótlását, a funkcionalitás helyreállításának érdekében. Idővel ezek a cementes kiegészítések összeroppedeztek, esőzések során nagymértékben tárolták a nedvességet, valamint esztétikai szempontból is rontották a lábazat megjelenését. Itt megtörtént a cementes kiegészítések eltávolítása, kőfelületek tisztítása, levált részek visszarögzítése, valamint a pótlást fogadó részek előkészítése. A plasztikai kiegészítést a kisebb, kikövetkeztethető hiányok pótlásával kezdtük. A nagyobb kiterjedésű kiegészítéseket a későbbiekben a már többé - kevésbé helyreállított környezetbe lehetett illeszteni, így azok mértékét és megjelenését összhangba lehetett hozni az eredeti környezettel. A nagyobb tömegű és vastagságú hiányosságok kiegészítése restauráló habarcsból, rozsdamentes acél fémszerkezet beépítésével, a funkcionalitás érdekében történt meg. A restauráló habarcs gyári összetételéhez maximum 15-20% töltőanyagot (kőpor, különböző színezetű és méretű szemcsék, színező pigmentek) alkalmaztunk. Az adalékolással az volt a célunk, hogy a kiegészítő anyag fizikai tulajdonságai, és megjelenése a kiegészítendő kőzet tulajdonságait a lehető legjobban megközelítse. Ezt követte az újrafugázás, valamint a biológiai szennyeződés további kialakulásának megakadályozására alkalmazott vegyi kezelés.

- **Gótikus ablakkeretek**

Kőzet: szürkés-vöröses vulkanikus andezit

A gótikus ablakkereteknél megtörtént a különböző szennyeződések és lerakódások kiméletes tisztítása, a korábbi cementes kiegészítések eltávolítása, a kövek fugázása fugázó habarccsal valamint a kiegészítések, injektálások, feltöltések színbeli integrálása.

Az eredeti mérmű konzerválása valamint erről másolat készítése melyeket a korábbi munkálatok során készített gipsz mérművek eltávolítása után eredeti helyükre szereltünk.

A 2013-ban elvégzett kőrestaurátori munkálatok csak részlegesek voltak, a továbbiakban elvégzendő épületszobrászati faragott kőelemek restaurálása a következők lennének:

- Románkori lábazat felszínre került részeinek további konzerválása, a lábazati profil részleges rekonstrukciója
- Románkori és gótikus ajtókeretek konzerválása, restaurálása
- A templombelsőben található sekrestye ajtókeret, tabernákulum, boltívek, gyámkövek, diadalív konzerválása, restaurálása
- A templomkertben található sírkövek elrendezése, konzerválása restaurálása

Restaurálási munkálatok előtti állapotok

Restaurálás előtti románkori lábazati profil

Restaurálás előtti gótikus lábazati profil biológiai szennyeződésse, korábbi cementes kiegészítésekkel, mészrétegekkel a kövek felületén

Restaurálás előtti ereszpárkány, cementréteggel

Restaurálás előtti, helyéről kimozdult ereszpárkány

Különböző restaurálási konzerválási beavatkozások

Támpillérek fedkövei a cserepek eltávolítása után

Támpillér csepegtető különböző lerakódásokkal, biológiai szennyeződéssel, mészréteggel

Félbe tisztított kőfelületek

Letisztított ereszpárkány az eltávolított cement alapú fugákkal, előkészítve az újrafugázáshoz

Gótikus lábazati profil, szilárdítás, állagmegóvás

Esztétikai kiegészítési munkafázisok

Fugázás

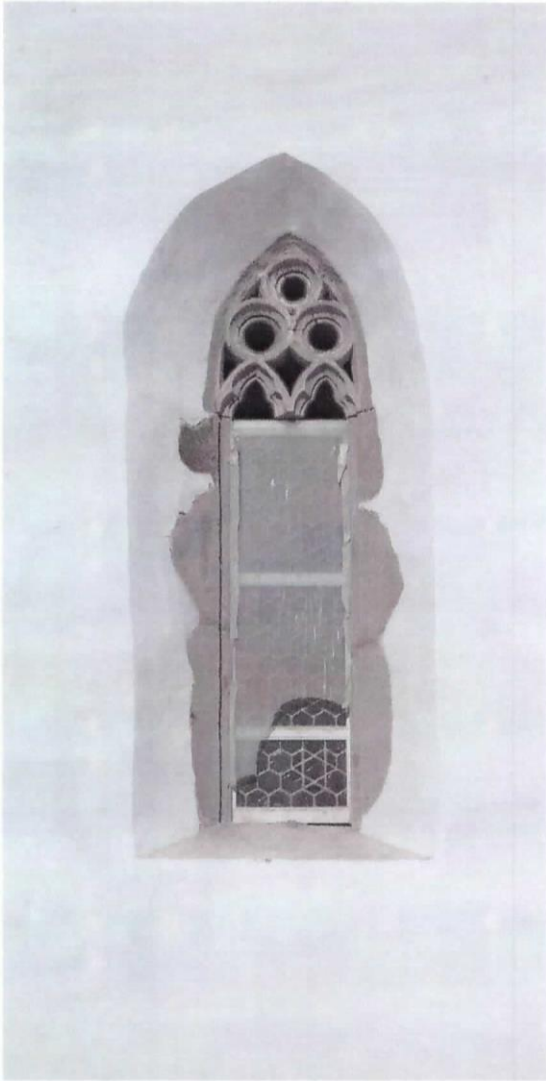
Konzervált, restaurált támpillér csepegtető

Konzervált – restaurált, a lemez fogadására előkészített támpillér fedőkővek

Konzervált románkori lábazat

Konzervált, letisztított gótikus ablakkeretek

Jelen munkabeszámoló és a hozzá tartozó pénzügyi beszámoló az Új Ezredév Alapítvány által támogatott munkafolyamatokra vonatkozik.

Köszönettel a támogatónak és lebonyolítóknak,
Nagy Benjámint, Szobrász-restaurátort
Ars Antiqua kft, Marosvásárhely

